

Az anyag mint médium és interfész

A 2020. ÉVI KOZMA LAJOS-ÖSZTÖNDÍJASOK MUNKÁI

A Kozma Lajos Kézműves Iparművészeti Ösztöndíjat nyert, 35 év alatti tíz művész közül többen már korábban vagy az előző évben is eredményesen pályáztak, így túl voltak a legidőigényesebb anyag-, technológia- és formakísérleteken, amelyek nélkülözhetetlenek az eredendő új tárgyak létrehozásához. Ez a viszonylagos könnyebbség a korábbi koncepciók további letisztulásához, a kivitelezéssel összefüggő kérdések szisztematikus megoldásához és kiérlelt művek megvalósulásához vezetett. Az első alkalommal ösztöndíjat nyert fiatalok is elkezdték anyagkísérleteiket, de csak a pályázat adott lehetőséget számukra arra, hogy új technológiával valósítsák meg formai elképzeléseiket. Beszámoló kiállításukat a pandémia miatt a jövő évben rendezik meg.

Gspann Zsuzsanna korábban a bambuszfurnér mintalkotó lehetőségeit kutatta, és olyan táskákat készített, melyek alapanyaga intarziával borított falemez volt. Sokat kísérletezett az intarzia vastagságával és hajlíthatóságával, valamint a rétegelt ragasztási módszerrel. Mintáit lézervágott technológiára épített vektoros programmal tervezte, mely végtelen lehetőséget kínált számára az eltérő színű és erezetű furnércsíkokkal való mintaképzéshez.

BOLDOG Anita: Anyagminták | Anita BOLDOG: Patterns of materials
2020, színezett beton, terrazzotechnika, egyenként: 10x10 cm
Fotó: Boldog Anita

BOLDOG Anita: Asztali órák | Anita BOLDOG: Table clocks
2020, színezett beton, terrazzotechnika, magasság: 22 cm és 30 cm
Fotó: Boldog Anita

A tavalyi évben az addigi kísérletek tanulságait összegezte és mívesen kivitelezett táskakollekciót készített, mellyel új szintézist teremtett a táskaforma és a mintás felület, a mindennapi használhatóság és az elegancia, a tartósság és a természetes anyaghasználat között. Ezúttal csak kétféle alapmintatípust fejlesztett ki és használt. Az egyiknél három, majd két eltérő színű furnérból készített intarziát használt, ahol a domináns szín lépcsőzetes növekedéscsökkenése alkot mintát. A másik mintatípus egyszínű – szürke –, finoman erezett furnérba vésett, párhuzamos vonalhálók nagyobb részleteinek az elforgatásával jön létre. Az elsövel henger alakú és kétoldalt ívben elforduló, téglatest alakú táskákat – egy oldaltáskát és egy vállra vethető hátizsákot –, a másodikkal egy női oldaltáskát és egy unisex táskát alkotott. A táska felső lezárását furnércsíkkal oldotta meg, ami a következetes anyag- és formahasználat új szintje. Az elkészült táskakollekcióban a marhabőr részletek összhangban állnak a minimalista táskaformával, egyúttal eleven kontrasztot teremtenek a megnövelt felületű intarziával.

GSPANN Zsuzsanna: Intarzia táskakollekció | Zsuzsanna GSPANN: Intarsia bag collection | 2020, fafurnér, bőr, egyedi technika
Fotó: Hegyháti Réka

A művész a legapróbb részletekig átgondolt forma- és mintaképzéssel és a gondos kézi kivitelezéssel nagyvonalú, elegáns, praktikus, formailag, funkcionálisan és szerves anyaghasználatát nézve a nemzetközi piacon is versenyképes, új, egyedi viseletkiegészítőket hozott létre.

Strohner Márton korábban kézi gyártású, elegáns porcelán virágtartórendszert alkotott, melynek formai és gyártási tapasztalataira építkezve egy kilencdarabos lámpacsaládót alkotott.

A lámpák funkciója a hangulatvilágítás, de fényobjektkeként is értelmezhetőek, mivel a sorozatban a porcelánanyag áttetszőségén és a felület áttörésén van a hangsúly. Maga a forma két egymásra helyezett, szép arányú, hengeres testből áll, melyben a fény a lámpán belül marad, így lágy kontúrok közötti, puha színtömbként hat. Ehhez a finoman derengő fényhez az áttört verzióknál a falra, mennyezetre vetülő fény különleges látványa társul, mely hangulatfokozó ereje révén változó árnyékstruktúrával gazdagítja a lámpa körüli teret.

A finom porcelánmasszából öntött, matt és fényes felületű lámpák hatféle pasztellszínben készültek: szürke, pink, sötétkék, világoskék, sárga és zöld. Az azonos méretű,

eltérő színű alsó-felső elemek szabadon variálhatók, a világítást biztosító elektromos egységet mindig az alsó henger tartalmazza.

Figyelemre méltó az áttörések mintázata, mely kézzel és géppel fűrt lyukakból áll össze eltérő sűrűségű struktúrává. Az áttörés formai következetessége változatos projekciókat eredményez, és növeli a belső tér egyedi hangulatát és intimitását. A minták, az egyszerűbb körkörös alakzattól a népi és modern művészeti mintakincsekre is reflektáló összetettebb struktúrákig, geometrikus vonalhálóba rendezett, ismétlődő alapelemekből – pontok, pontsorok – álló mintarendszert alkotnak, melyek különleges esztétikai élményt generálnak.

GSPANN Zsuzsanna: Intarzia táskakollekció | Zsuzsanna GSPANN: Intarsia bag collection | 2020, fafurnér, bőr, egyedi technika
Fotó: Hegyháti Réka

Strohner Márton professzionalizmusára és következetességére jellemző, hogy a korábbi pályázati munkájában kiérlelt és letisztult, szép és esztétikus, kifinomult arányú, egyszerű hengeres testű porcelánformáihoz rendelt új funkciót, és lámpáit nívós használati tárgyakká, komplex tárgycsaláddá fejlesztette.

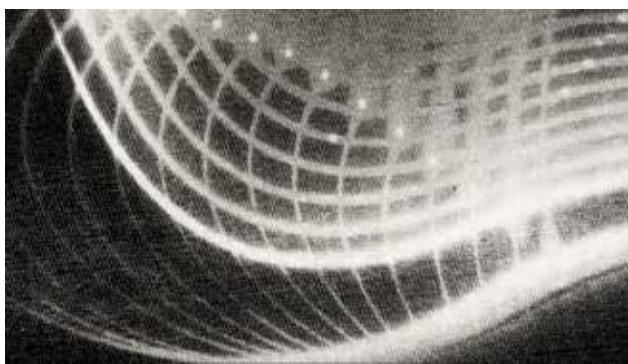
Tengely Nórát az első két évben a lánc, és a legkülönbözőbb foglалások új anyagokkal való szerves kapcsolata, a merevített ezüstlánc foglалatként való felhasználása, s

ezzel a merevítés, illesztés láthatatlanná tétele, illetve a forma jelentős mértékű megnövelése foglalkoztatta.

KÁRPÁTI Judit Eszter: Coded Textile | Judit Eszter KÁRPÁTI: Coded Textile 2020, textil, kromatikus festék, robotkar, egyedi elektronika, szoftver, 56x70 cm

Fotó: Kárpáti Judit Eszter

KÁRPÁTI Judit Eszter: Coded Textile (részlet)

Judit Eszter KÁRPÁTI: Coded Textile (detail)

Fotó: Kárpáti Judit Eszter

2020-ban, az előző kísérleteinek és munkáinak a tapasztalataira építve, új ékszercolt készített. Ebben a felhasznált anyagokat az ipari előállításra asszociáló üreges anker láncszemre és a gyöngyre redukálta. Ezekből hozta létre az anyagátársítás új asszociációs lehetőségeit megteremtő, egységként értelmezett ékszereit:

KNETIK Dóra: Egyedi porcelán fagyitölcsér-kollekció

Dóra KNETIK: Non-serial porcelain ice-cream cone collection

2020, öntött porcelán 3D nyomtatott segédformákkal, a középő magassága: 12 cm

Fotó: Knetik Dóra

fülbevalókat, brossokat, és az egység megsokszorozásával nyakláncot. Közös vonásuk és eredeti sajátosságuk, hogy minden mozzanatukban, és a megjelenésük egészét nézve is, tiszta ellentétpárokat testesítenek meg – fekete és fehér, matt és csillogó, folyamatos és egyenletes ritmusban megszakadó, ipari és természeti, modern és archaikus, egy és sok. Új műveiben a forma, az anyag és a szín az ékszer tökéletes formáját és kompaktságát hangsúlyozza. Míg korai ékszerei az abszolút nőiesség, a szeszélyest is magába foglaló érzelmek, hangulatok kifejezésére, a későbbiek pedig a lánc-kő-foglalás és az anyagtechnológia egységének a megteremtésére irányultak, most a tiszta kontrasztokból teremthető egységes formára koncentrált. Legújabb műveivel sikerült meghaladnia eddigi eredményeit, mert az anyag, a forma, a technológia és a két anyag színbeli kontrasztja a maga konkrétságában együtt teremt korszerű megjelenést és teljesíti be az ékszer örök lényegét. Ez olyan fejlődési folyamat betetőzése, amelyben a művész képessé vált meghaladni a régi és modern tradíciókat, és megtalálta azt a tökéletes formát, amely új tartalmakat közvetít és új formai, esztétikai minőséget testesít meg.

Kárpáti Judit Eszter a hagyományos statikus és a technikával létrehozható generatív kép integrálásának a lehetőségeit kutatja. Művészetével az érzékek kiterjesztésére és a textil mint vizuális információhordozó kommunikációs szerepének a növelésére vállalkozik.

Az elmúlt években a technika kódírási-olvasási szabályain belüli, folyamatosan változó képet választotta művészetének tárgyává. Képeit hőre változó festékekkel a robotkar viszi fel a textilre, melyet maga fest, és plotterrel küld hozzá. A technikába táplált mesterséges algoritmusok segítségével szoros kapcsolatot teremt a látható és az előre nem látható között. A robotkar és a plotter új interaktív művekhez, installációkhoz és performance-okhoz kínál végtelen lehetőséget. A robottal összekötött kép a szenzorjelek kiértékelésével egyidejűleg módosul:

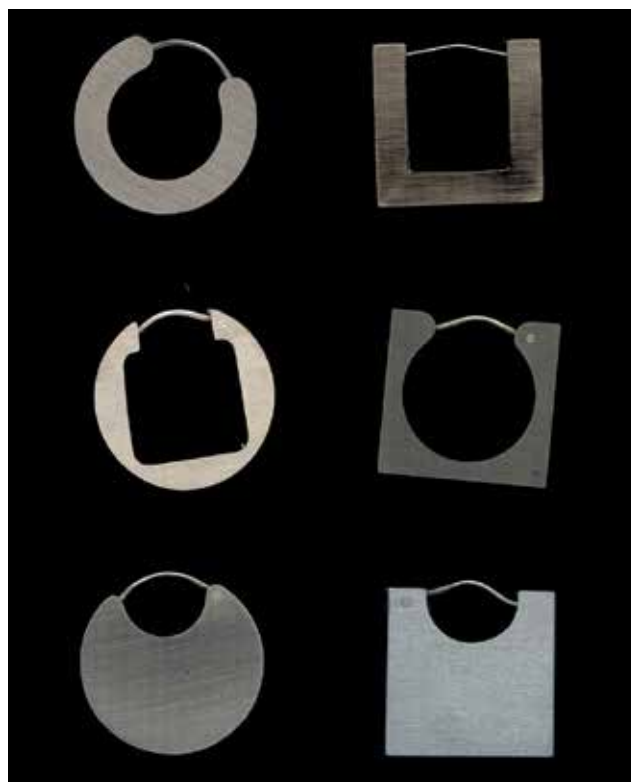
KNETIK Dóra: Egyedi porcelán fagyitölcsér-kollekció

Dóra KNETIK: Non-serial porcelain ice-cream cone collection

2020, anyagában színezett, öntött porcelán 3D nyomtatott segédformákkal, magasság: 10 cm

Fotó: Knetik Dóra

a robot észleli, kódolja és az eredeti kép kódjai közé integrálja a külső jelenségekből érkező mozgás-, hang- és hőimpulzusokat, és az eredeti képből új képváltozatokat teremt, melyekhez hangok társulnak.

LAUFER Miklós István: Luft | Miklós István LAUFER: Luft
2020, titán, kobalt-króm, alumínium, ezüst, nikkelezett ezüst, ródiumozott ezüst, 3D nyomtatás, lézerhegesztés, precíziós öntés, galvanizálás, egyenként: 2,5x2,5x0,5 cm
Fotó: Laufer Miklós István

Kárpáti Judit Eszter a képhordozó textilt lágy képalakító eszközként (soft image media) értelmezi, és az érzékszervek mozgósítására használja. A textil nála egyszerre hagyományos képhordozó, és dinamikusan változó interfész, mely a high-tech technika segítségével a legkülönbözőbb szimbiózislehetőségeket kínálja az eredeti kép és módosulása számára.

Azzal, hogy a művész bevonja a generatív kép születésébe a környezetét s vele az embert is, a maga teljes komplexitásában képes képként felmutatni a tervezés, alkotás, változás folyamatát.

A termokróm színekkel festett és konduktív szálakkal variált, szintetikus textílián létrejövő képek új multiszenzoriális élményt kínálnak, és tovább tágitják a kép fogalmát.

Maróti Viktória a porcelán autonóm művészeti lehetőségeit kutatja. Alkotásaival olyan világ feltárására törekszik, „amely az anyagokhoz fűződő sztereotípiák falainak lebontását teszi lehetővé” (idézet a művésztől).

Munkái természetes anyagokból kézművestechnikával szőtt, felfelé szélesedő hengeres vagy forgástest alakú, áttört struktúrák, melyek a szerves élet természetes képződményeire emlékeztetnek (fészek, felnagyított virág, sövényfallal védett odú vagy hely stb.). Plasztikái izgalmas kísérletek szövétt, laza textúrákkal tartós képzeletbeli formák megteremtésére.

LAUFER Miklós István: Luft | Miklós István LAUFER: Luft
2020, titán, arany, 3D nyomtatás, lézerhegesztés, változó méret: kb. 3x3x0,8 cm
Fotó: Laufer Miklós István

Maróti Viktória a műveit fapálcák között vezetett-hurkolt fonalból hozza létre, majd porcelánmasszával önti le, és magas tűzön kiégeti. Az égetés során a textil és a fapálca elpusztul, az eredeti formát azonban megőrzi a megszilárdult porcelán.

Figyelemre méltó, hogy a művész minden egyes művével a geometrikus és az organikus között teremt formai szintéziseket, alkotásai azonban nem absztrakt művek, hanem a törekenység képzetét felerősítő, tárgyias megjelenésű, áttört plasztikák. Szobrainak szépségét

TENGELY Nóra: Own Struggless (Saját küzdelmek), ékszerkollekción
Nóra TENGELY: Own Struggless, jewellery collection
2020, patinázott vörösréz, édesvízi gyöngy, egyenként 3,5x2,3x0,7 cm
Fotó: Piti Marcell

a formák összetettsége és a bonyolult struktúrák ritmikus növekedésében rejlő rend adja. A mulandóból teremtett tartósság gondolatát és a képzeletből táplálkozó alkotásmódot jól kiemeli a porcelánra jellemző fehér szín mellett a kék, vagy a két szín együttes használata.

Laufer Miklós István többször elnyert ösztöndíja ideje alatt arra törekedett, hogy 3D nyomtatással hozzon létre minőségi ékszereket, és ékszereinek méretét a hordhatóság határáig növelje, hogy alkalmassá tegye a személyiség karakterét kifejező, nagyobb távolságból is felismerhető, emblematikus formába való tömörítésre. Új ékszerei fülbevalók és gyűrűk, reflektív és extrudált fémfelületekkel és elemekkel. A nyomtatáshoz szükséges zárt, üreges felépítés szabályos geometriai formát igényel, ami tökéletesen illik a művész geometrikus

formanyelvéhez. A művész további alkotói sajátossága a kifinomult arányérzék és a legapróbb részletekre is kiterjedő, egységes formakezelés.

SÁRVÁRY Zsófia Krisztina: Új generációs szemüveg
Zsófia Krisztina SÁRVÁRY: New-generation glasses | 2020, újrahasznosított műanyag (Smile Plastics), kézi forgácsolás, 15x0,63x0,6 cm
Fotó: Riznicsenkó Ferenc

SÁRVÁRY Zsófia Krisztina: Új generációs szemüveg készítését bemutató dekoráció | Zsófia Krisztina SÁRVÁRY: Decoration to introduce new-generation spectacles | 2020, bioműanyag (M49, Mazzucchelli 1849)
Fotó: Szentesi Balázs Imre

Laufer Miklós István alumíniummal, titánnal, rozsdamentes acéllal – nem szokványos ékszer alapanyagokkal –, ritkábban ezüsttel, arannyal dolgozik. A tavalyi évben három formacsoportot fejlesztett ki: az elsőbe kör alakú, tömör, kis méretű ékszerek tartoznak, melyeket – egy arany kivétellel – titánból készített közvetlen nyomtatással, illetve nyomtatás-öntéssel. A másodikba megnövelt méretű, változó keresztmetszetű, nyitott négyzet- és kör alakú ékszerek, a harmadikba pedig négyzetbe és körbe írható, szögletes és íves elemeket kombináló, szigorú geometrikus összehatású, egymással tartalmilag pozitív-negatív formát alkotó fülbevalópár tartozik.

Laufer Miklós István a technológia és a forma összefüggéseit szem előtt tartva, szigorú következetességgel dolgozik.

STROHNER Márton: A-LAMP sorozat. Asztali és földön álló lámpa – fényobjekt | A-LAMP series. Table/floor lamp, light-object 2020, kézzel készített, öntött, szintestekkel színezett porcelán, magas tűzön égetve, magasság: 20 cm
Fotó: Strohner Márton

STROHNER Márton: A-LAMP sorozat. Asztali és földön álló lámpák – fényobjektok 9 alapformából | Márton STROHNER: A-LAMP series. Table/floor lamps, light-objects of nine basic forms | 2020, kézzel készített, öntött, szintestekkel színezett porcelán, magas tűzön égetve, magasság: 20 cm
Fotó: Strohner Márton

Művészete a konkrét művészet mai törekvéseivel rokonítható. Legújabb ékszereiben a design, a kézműves-iparművészet és az autonóm alkotás egymástól elválaszthatatlan egysége valósult meg, művei rendkívül innovatívak.

Knetik Dórát is a 3D nyomtatással létrehozható egyedi használati tárgy izgatja, ahol a tárgy, és annak öntőformája is ezzel a technológiával készül. Előző ösztöndíjas időszakában többféle fagyalttölcsérformával és -díszítménnyel kísérletezett. Az Év Fagyaltja versenyhez méltó porcelán tölcsércsalád megalkotását tűzte ki célul, végül sokkal szélesebb használatra alkalmas tölcsércsaládot alkotott.

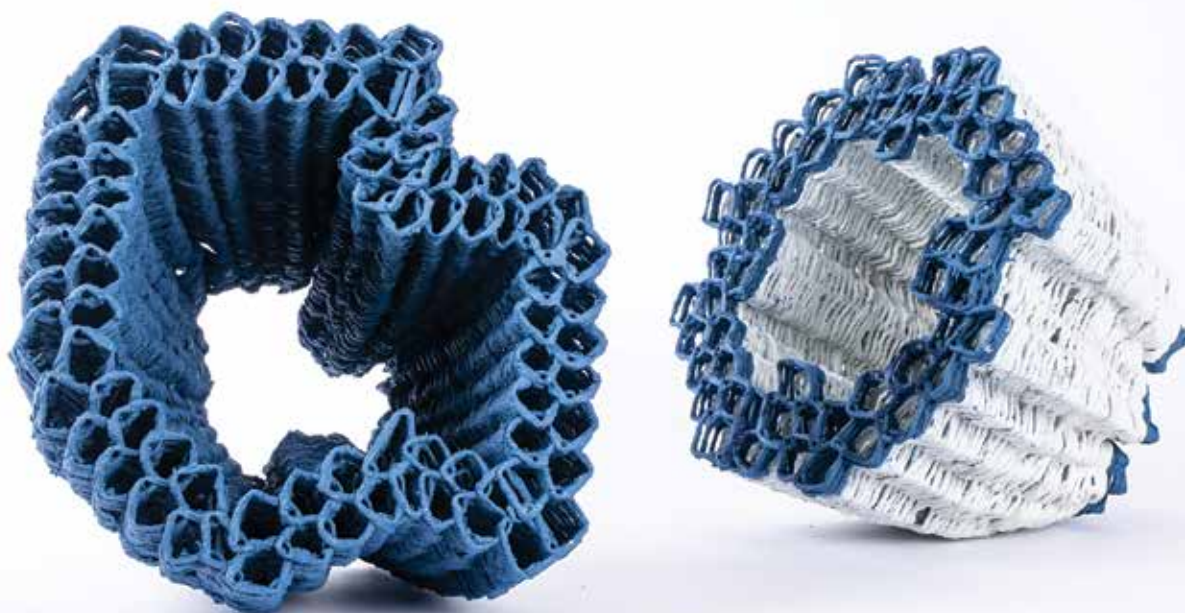
A tavalyi évben hatdarabos kollekció elkészítését vállalta, amihez a használói kört és a felhasználás lehetőségeit is alaposan megvizsgálta. Olyan helyekre képzei el a munkáját, ahol jó minőségű kézműves fagyaltot árulnak: franchise rendszerű fagyaltozókba és nívós cukrászdákba. Eldobható műanyag fagyaltospoharak, -kelyhek helyett olyan porcelántölcsért kínál a fagyaltozáshoz, amely kivitelezése és anyaga alapján is méltó lehet az elvitelre, és az otthoni többféle használatra. Fehér színű tárgyain gótikus és reneszánsz üvegpoharak mintáira is reflektált, és figuratív díszítőelemekben is gondolkodott. Végül kétféle méretű porcelán fagyalttölcsért készített el három-három példányban.

Mindegyikre jellemző a csavaros és a rácsos minta együttes használata, s közös bennük az is, hogy hármas felépítésűek: az alsó rész felfelé szélesedő, egyenes falú

pohárforma egyszerű rácsmintával, melyre két eltérő méretű gyűrűtagot helyezett, s vagy az egyiknek, vagy mindkettőnek domború a fala, amit csavaros minta díszít. A harmadik forma egy keskeny bordatag a porcelán fagyalttölcsér pohárszerű formaelemének a felső peremén, vagy a szájperemnél. A hat elkészült tárgy koherens egészet ad. Ebből három fehér, három világoskék. A sokirányú kísérletezés rengeteg új ötletet adott a művésznek a téma jövőbeni folytatásához is.

Boldog Anita elsőéves ösztöndíjasként a terrazzo-technikával kísérletezett óracsaládjának anyagaként. A folyékony, finomított betonba saját előállítású, terrazzotechnikájú csempéinek a darabjait is adalékként használta a kavics és üveg mellett. Később apró, szabályos geometriai formákat gyártott és memphis stílusú mintázatokot hozott velük létre. Utolsó kísérletként ilyen apró elemeket ragasztott az öntőformákba, negatív motívumokkal gazdagítva a mintázatot, amit kíváncsiságból színes betonnal töltött ki. Végül a szabályos geometriai formák adalékként való használata mellett döntött. A színeit színpárokra – narancs és antracit, mélykék és púderrózsaszín, olajzöld és levendulaszín – redukálta. Óracsaládjába asztali óra, falióra és egy magasabb állóóra tartozik. A téglalap, négyzet és félkör alapelemekből épített óratestek anyaga terrazzotechnikájú beton, negatív motívumokkal a homlokoldalon.

Sárváry Zsófia Krisztina ötdarabos, hagyományos kézi megmunkálású szemüveg-kollekció megvalósítását tűzte

MARÓTI Viktória: Shelter No. 9–10 | Viktória MARÓTI: Shelters Nos 9–10 | 2020, anyagában színezett porcelán, kézzel épített, 28x28x30 cm, 27x27x24 cm
Fotó: Piti Marcell

ki célul, melyek anyaga, színe és formája kifejezi viselőik személyiségét. A kollekciónak megalkotásakor a klasszikus kézművestechnikát és a modern technológiát ötvözte, és tárgyait prototípusnak tekinti.

VARGA Gyöngyvér Amala: Storm | Gyöngyvér Amala VARGA: Storm
2020, ragasztott, csiszolt, savazott üveg, UV-nyomtatás, 29,6x29,6x3 cm
Fotó: Dimény Luca

Környezettudatos anyaghasználatára jellemző, hogy szemüvegkereteihez növényi rostokból készült – ananász, kókusz –, valamint újrahasznosított, tiszta műanyag alapanyagokat választott. A szemüvegekhez tartozó láncok alapanyaga is természetes ásvány – howlit, bazalt és turmalinkvarc gyöngy.

Hogy megismerje az először használt, új alapanyagokat, a szemüvegkeret formai kialakításához a frontális elemektől kezdve a teljes befejezésig hagyományos kézi forgácsolást alkalmazott, csak a csuklóknál és a szárukban elhelyezkedő fém alkatrészeket vásárolta készen. Az egyes anyagok tűréshatárait, vastagságát és hőállóságát, valamint a kis szériás gyártás lehetőségét is vizsgálta.

Sárváry Zsófia Krisztina egyedi gyártású szemüvegei a fiatalabb generációk új kényelmi szempontjait és a különleges forma iránti elvárásait egyesíti. A gondos és fantáziadús tervezés és a precíz kivitelezés jó példa arra, hogyan válik művészi értékkel bíró, egyedi tárgyá a kézművestechnikával előállított mindennapi használati tárgy. A jövőben a tervezéshez AR-technológiát (augmented reality, kiterjesztett valóság) kíván használni.

Varga Gyöngyvér Amala képzőművészként tevékenykedik. A tavalyi évben tükörrel kombinált, ötdarabos

üvegsorozatokat készített, mely festményként, nyomatként, plasztikaként, objektként és murális alkotásként is értékelhető – művei köztes teret jelölnek ki a festészet, a print, az üvegművészet és a szobrászat között.

Alkotásainak alapja a hagyományos módon, temperával és vízfestékkel létrehozott, érzelmeket, hangulatokat kifejező, spontán gesztuskép, amit UV-nyomtatással és rétegenként, transzparens üveglapokra visz fel, egy-egy üveglap helyett tükört használva. Az üveglapokra nyomtatott és tükörképekkel kombinált kész mű, mint „világtól elzárt univerzum”, hasáb alakú üvegtömbbe zárva ölt testet.

Alkotásait a művész a *Storm* című, tavalyi év végén készült munkájának elkészítése óta a térbe installálja. A mű megvilágításakor a fény áthatol, tereket hoz létre az üvegbe zárt képen, és színes árnyékokat vet a falra. A falon megjelenő árnyékkép is a belső teresedés lehetőségét hordozza. Varga Gyöngyvér Amala képei a fény hatására kiterjednek a maguk zárt keretein túli kiállítótérbe és a falra, újabb teresedések lehetőségét hordozva.

VARGA Gyöngyvér Amala: Mirage III. | Gyöngyvér Amala VARGA: Mirage III
2020, ragasztott, csiszolt, savazott üveg,
UV-nyomtatás, tükör, 29,6x29,6x2,5 cm
Fotó: Dimény Luca

Művészetében a fénynek fontos szerepe van: láthatóvá teszi a kép rétegzettségét és új formai és színbeli effektusokkal gazdagítja a művet. Festményei kilépnek a kétdimenziós síkból az üvegtömb teljes belső terébe, és azon túl, a külső térbe is, újabb és újabb tereket hoznak létre. A munka közben felmerült számtalan formai ötlet megvalósítása hosszabb időre meghatározza a művész további alkotói programját.

N. MÉSZÁROS Júlia
művészettörténész